

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

Уважне споглядання, емоційне прочитання і осмислення творів мистецтва формує дивергентне мислення, що є основою креативності. Під час аналізу картини, музичного твору чи літературного тексту студенти вчать знаходити завуальований зміст твору, встановлювати зв'язки між деталями, формулювати власне бачення.

Інтерпретація творів мистецтва є потужним засобом розвитку креативного мислення майбутніх учителів початкових класів. Вона сприяє формуванню аналітичних навичок, гнучкості мислення, емпатії та здатності до творчого самовираження. Завдяки мистецькому аналізу студенти навчаються не лише сприймати зовнішні характеристики художніх творів, але розуміти авторський задум і водночас знаходити власні асоціації та смислові інтерпретації.

Запропоновані методи роботи, зокрема аналіз абстрактних та реалістичних творів, порівняння режисерських трактувань класичних п'єс, використання штучного інтелекту і гейміфікації, демонструють ефективність інтеграції мистецтва у підготовку майбутніх учителів початкових класів. Вони допомагають здобувачам вищої освіти розвивати креативне мислення та формують здатність застосовувати потенціал мистецтва у роботі з дітьми молодшого шкільного віку. Оволодіння навичками інтерпретації мистецьких творів готує майбутніх учителів початкових класів до впровадження інноваційних методів навчання, врахування індивідуальних особливостей дітей та розвитку їхньої творчої уяви. В результаті, мистецтво стає не лише джерелом натхнення, а й дієвим інструментом для формування нового покоління педагогів.

Таким чином, споглядання та інтерпретація творів мистецтва допомагають майбутнім учителям початкових класів не лише розвивати власну креативність, а й навчати учнів бачити, думати і творити вільно та нестандартно.

МОРГУН Олександра Олександрівна

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА КИТАЙСЬКОЇ МОВ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ

Ключові слова: креативність; креативне мислення; підготовка перекладачів; емоційний інтелект; мотивація; міждисциплінарне навчання; цифрові технології.

Актуальність тем. Сучасний ринок перекладацьких послуг вимагає від фахівців не лише досконалого володіння мовами, а й високого рівня адаптивності, креативності та вміння використовувати інноваційні підходи у процесі міжкультурної комунікації. Зокрема, підготовка перекладачів англійської та китайської мов стає стратегічно важливим напрямом у контексті глобалізації, цифровізації та зростання міжнародного співробітництва. Розвиток

креативності у студентів сприяє підвищенню їхньої професійної гнучкості, здатності до самостійного ухвалення рішень та ефективного розв'язання перекладацьких задач.

Вступ. Сучасна підготовка перекладачів вимагає розвитку креативності як однієї з ключових компетентностей. Переклад – це не лише механічне відтворення змісту іншою мовою, але й творчий процес розв'язання міжмовних і міжкультурних завдань. Особливо актуальним є розвиток креативного мислення у студентів, що вивчають такі різні мови, як англійська та китайська, з огляду на необхідність адаптуватися до відмінних мовних структур і культурних контекстів. Креативність потрібна перекладачам не лише в художньому чи рекламному перекладі – вона необхідна всюди, де немає готового шаблонного рішення, адже “креативність є частиною когнітивного розв'язання проблем у будь-яких перекладацьких завданнях”.

У науковій літературі накопичено значний досвід дослідження феномену креативності. Такі психологи, як Дж. Гілфорд, К. Роджерс, Е. Пол Торранс та ін., заклали підґрунтя розуміння творчого мислення. Гілфорд (1950) вказував, що креативність охоплює цілу низку інтелектуальних навичок, серед яких чутливість до проблем, продуктивність мислення (флуентність), гнучкість, оригінальність та інші здібності до аналізу й оцінювання. Карл Роджерс розглядав творчий процес з гуманістичної перспективи, визначаючи його як “виникнення в дії нового продукту, що виростає з унікальності особистості та обставин”. Е. Пол Торранс наголошував на процесуальній природі креативності, описуючи її як процес виявлення проблем та прогалин у знаннях, висування гіпотез, їх перевірки і отримання результату. Таким чином, креативність розглядається як комплексне явище, що поєднує дивергентне мислення (уміння генерувати багато різних ідей) з оцінювальним і аналітичним підходом для втілення нових рішень.

Навчання перекладачів повинно не лише давати знання мов, але й формувати творчу особистість, здатну знаходити нестандартні підходи. Інноваційні психолого-педагогічні підходи у викладанні спрямовані на створення умов для розвитку креативного потенціалу студентів. У основній частині розглянемо особливості розвитку креативного мислення у студентів-перекладачів англійської та китайської мов, з акцентом на інноваційні методи навчання, психологічні умови, роль емоційного інтелекту, мотивації, міждисциплінарного навчання та використання цифрових інструментів.

Розвиток креативності у перекладацькій освіті зумовлений потребами сучасного ринку та міжкультурної комунікації. Майбутній перекладач англійської й китайської мов стикається з необхідністю передавати зміст між віддаленими культурами, тому творчий підхід є вирішальним у досягненні адекватності та природності перекладу. Вивчення двох різних мовних систем розширює світогляд студентів і підвищує їхню когнітивну гнучкість – дослідження показують, що білінгви демонструють вищі показники

креативності, оскільки перемикання між мовами тренує мисленнєві процеси, пов'язані з творчістю. Наприклад, англійський ідіоматичний вислів *“kill two birds with one stone”* можна перекласти китайською як 一箭双雕 (буквально «однією стрілою – двох соколів»). Такий креативний підхід зберігає первинний зміст через культурно близький образ, демонструючи необхідність нестандартного мислення замість дослівного перекладу. У свою чергу, перекладаючи англійські тексти для китайської аудиторії, студентам часто доводиться адаптувати культурні реалії. Для прикладу: *“He solved the case like Sherlock Holmes.”* Щоб передати цю фразу китайською, потрібна креативність, адже образ Шерлока Холмса може бути не всім близький. Один зі студентів запропонував оригінальне рішення – порівняти персонажа з відомим китайським детективом (наприклад, 狄仁杰 – Ді Женьє), аби зберегти той же зміст у зрозумілій для цільової культури формі. Таким чином, оволодіння двома мовами й культурами стимулює творче мислення: студенти вчаться бачити різні способи висловлення однієї ідеї і добирати оптимальне рішення для різних аудиторій.

Інноваційні методи навчання. Для розвитку креативності у перекладачів ефективними є інноваційні, активні методи навчання. Традиційна лекційна подача матеріалу поступається місцем інтерактивним завданням, що спонукають студентів думати творчо. Зокрема, впровадження активного навчання – групових проєктів, рольових ігор, проблемно-орієнтованих завдань – показало свою результативність. Важливо підкреслити, що оцінювання таких завдань потребує гнучких критеріїв, адже, як зазначав Роджерс, “сутність творчого – у його новизні, і тому ми не маємо стандартизованої міри для його оцінки”. Викладачам слід заохочувати оригінальні знахідки студентів, обговорювати різні підходи до перекладу, тим самим підтримуючи атмосферу, де цінується нестандартне рішення.

Психологічні умови та емоційний інтелект. Розвиток креативності неможливий без відповідних психолого-педагогічних умов, які створюють безпечний простір для творчих експериментів. Студенти повинні відчувати свободу висловлювати нестандартні ідеї, не боячись осуду чи помилки. Страх помилитися є серйозним бар'єром: усвідомлення строгих вимог і «правильності» перекладу іноді сковує студентів і змушує їх дослівно копіювати вихідний текст. Дійсно, спостереження показують, що багато калібок у студентських перекладах зумовлені саме страхом відійти від структури оригіналу і припуститися помилки. Тому важливим завданням викладача є сформувати атмосферу підтримки, де помилки сприймаються як частина навчання, а сміливі проби – заохочуються. Психологічний комфорт і “право на помилку” підвищують впевненість студентів у собі. Доведено, що зростання самовпевненості безпосередньо сприяє творчості: коли студенти відчувають підтримку, вони готові проявляти більшу гнучкість у перекладацьких рішеннях. Одним із чинників, що забезпечують позитивний психологічний клімат, є розвиток емоційного інтелекту у майбутніх

перекладачів. Емоційний інтелект означає здатність усвідомлювати і керувати власними емоціями та розуміти почуття інших. Для перекладача це важливо як у командній роботі, так і при передачі емоційного забарвлення тексту. Високий рівень емоційного інтелекту допомагає студентам залишатися спокійними та зосередженими перед складними завданнями, ефективно долати стресові ситуації. Дослідження показують, що емоційно інтелектні студенти краще справляються з фрустрацією, підтримують внутрішню мотивацію і завдяки цьому досягають вищої творчої продуктивності. Іншими словами, вміння керувати негативними емоціями дозволяє не «блокувати» думку, а спрямовувати її в конструктивне русло, що часто веде до оригінальних ідей. Крім того, емоційний інтелект сприяє розвитку емпатії – здатності поставити себе на місце іншого, – а для перекладача це означає вміння глибше зрозуміти наміри автора і емоції, закладені у тексті, щоб знайти адекватний засіб вираження цільовою мовою. Таким чином, психолого-педагогічні умови – довірлива атмосфера, підтримка викладача, розвиток емоційної компетентності – є базисом, на якому студенти сміливо розвивають свою креативність.

Мотивація студентів. Ще одним психологічним чинником розвитку творчого мислення є мотивація. Відомо, що внутрішня мотивація – щире зацікавлення завданням, задоволення від процесу – значно підсилює креативність, тоді як лише зовнішня (оцінки, вимоги) може, навпаки, пригнічувати творчий порив. У контексті підготовки перекладачів дуже важливо формувати у студентів внутрішню мотивацію до творчих пошуків. Якщо студент захоплений мовою, культурою, самим процесом перекладу, він буде більш схильним експериментувати з варіантами, шукати нестандартні рішення. Практика показує, що цікавий, близький студентам зміст завдань (наприклад, переклад сучасних пісень, субтитрування улюблених серіалів, гра в перекладацькі квести) значно підвищує їхню залученість і готовність витратити додатковий час на творчий підхід. Викладачеві доцільно використовувати такі прийоми мотивації, як проєктні роботи, де результатом є реальний продукт (перекладений відеоролик, двомовний блог тощо), публічне представлення кращих студентських перекладів, гейміфікація навчання (включення елементів гри, змагання команд за кращий переклад). Висока мотивація тісно переплітається з емоційним інтелектом і психічним станом студента – емоційно благополучний, впевнений у собі студент більш мотивований працювати творчо. Також мотивація підтримується, коли студенти розуміють практичну користь креативності: пояснення, що нестандартні перекладацькі рішення цінуються роботодавцями, або демонстрація успішних прикладів творчого перекладу у професійній діяльності, можуть стимулювати їх розвивати цей навик.

Міждисциплінарний підхід та цифрові інструменти. Інноваційний підхід до розвитку креативності передбачає вихід за межі традиційного уроку мови. Міждисциплінарне навчання – залучення знань і методів з інших галузей – здатне суттєво збагатити перекладацьку підготовку. По-перше, перекладачі

працюють з текстами різних сфер (наука, мистецтво, бізнес тощо), тому міждисциплінарні проєкти розширюють їхній кругозір і тренують гнучкість мислення. Наприклад, курс, де філологи співпрацюють зі студентами-істориками чи ІТ-спеціалістами для перекладу історичного роману або локалізації програмного забезпечення, змушує майбутніх перекладачів креативно поєднувати знання з різних областей. По-друге, співпраця з представниками інших професій моделює реальні умови роботи перекладача і стимулює творчість. Як зазначають фахівці, студентів-перекладачів слід готувати до командної роботи, *“розподіляючи завдання не тільки з іншими перекладачами, але й із фахівцями інших галузей (акторами, продюсерами, редакторами тощо)”*. Така міждисциплінарна взаємодія вчить студентів дивитися на текст ширше – враховувати аудіо-візуальні аспекти, маркетингові цілі, культурні коди – і знаходити креативні рішення, що працюють на перетині різних сфер.

Швидкий розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для розвитку креативності перекладачів. Сьогодні в професійній діяльності широко використовуються комп'ютерні програми перекладу (CAT-інструменти), системи машинного перекладу на основі штучного інтелекту, електронні корпуси текстів, онлайн-словники та глосарії. З одного боку, ці інструменти автоматизують рутинні процеси і дозволяють перекладачеві зосередитися на більш творчих аспектах роботи. З іншого боку, освоєння таких технологій саме по собі вимагає від студентів певної креативності та гнучкості мислення. Університети усе більше уваги приділяють формуванню технологічної компетентності перекладачів, адже сучасний ринок вимагає фахівців, здатних ефективно використовувати цифрові ресурси. Інноваційний підхід полягає в тому, щоб інтегрувати цифрові інструменти у навчальний процес креативно, а не лише навчати технічним навичкам. Наприклад, студентам можна запропонувати завдання: порівняти результат машинного перекладу складного художнього тексту з власним перекладом і проаналізувати, де потрібні творчі втручання, щоб покращити якість. Така діяльність розвиває критичне мислення і вчить нестандартно застосовувати інструменти. В іншому форматі завдання студенти можуть спільно в онлайн-овому середовищі (Google Docs, платформи типу Smartcat) перекладати текст, коментуючи вибір еквівалентів один одного – це поєднує командну роботу і використання технологій, стимулюючи обмін креативними ідеями. Важливо також навчати майбутніх перекладачів гнучко реагувати на появу нових технологій. Так, поява нейронних мереж для перекладу змінює роль перекладача, але творчий підхід дозволяє перетворити такі системи на допоміжний інструмент: студентів слід заохочувати експериментувати з новими програмами, шукати їх оптимальне налаштування, комбінувати результати кількох інструментів. Як свідчать дослідження, здатність до інновацій – тобто відкритість до нових технологій і стратегій – підвищує успішність студентів-перекладачів: ті, хто готовий досліджувати нові цифрові інструменти і ризикувати, демонструють кращі результати і більш нестандартні

рішення. Отже, цифрові технології не пригнічують креативність, а при правильному підході стають каталізатором для її розвитку, дозволяючи студентам по-новому поглянути на процес перекладу й розширити межі своїх можливостей.

Висновки. Розвиток креативності у майбутніх перекладачів англійської та китайської мов – складний багатогранний процес, що вимагає інноваційних підходів у навчанні та уваги до психологічних аспектів. Креативне мислення є невід’ємною складовою професійної компетентності перекладача, оскільки саме воно забезпечує вміння знаходити нестандартні рішення перекладацьких задач, зберігаючи зміст і вплив оригіналу. Інноваційні методи навчання – інтерактивні завдання, проєкти, творчі вправи – створюють практичний простір для тренування креативності. Важливими є психолого-педагогічні умови: атмосфера довіри, підтримка викладача, формування у студентів упевненості у своїх силах і розвитку емоційного інтелекту. Емоційний інтелект та мотивація тісно пов’язані із здатністю студента мислити творчо: емоційно зрілі та вмотивовані студенти легше долають бар’єри і включаються в творчу діяльність. Міждисциплінарний підхід збагачує досвід студентів, дозволяючи їм дивитися ширше і черпати ідеї з різних галузей, а володіння двома різними мовами (англійською і китайською) вже само по собі розширює когнітивні рамки і гнучкість мислення. Цифрові інструменти та технології, інтегровані в освітній процес, виступають як новий вимір для реалізації творчого потенціалу, адже вчать студентів експериментувати, адаптуватися до змін та використовувати сучасні ресурси інноваційно.

Отже, психолого-педагогічний інноваційний підхід до підготовки перекладачів передбачає гармонійне поєднання теоретичних знань, практичних творчих завдань і підтримуючого навчального середовища. Результатом такого підходу є випускники, які не лише досконало володіють англійською та китайською мовами, але й мають гнучке креативне мислення, розвинений емоційний інтелект і мотивацію до постійного самовдосконалення. Саме такі фахівці здатні успішно діяти у сучасному динамічному світі перекладу, пропонуючи нестандартні рішення і будучи готовими до викликів міжкультурної комунікації та технологічних змін. Розвиток креативності в освіті перекладачів – це інвестиція у якість майбутніх перекладів і в розширення меж професії, що постійно еволюціонує.

Список використаних джерел:

1. Guilford J. P. (1950). *Creativity*. *American Psychologist*, 5(9), 444–454.
2. Rogers, C. R. (1954). *Toward a Theory of Creativity*. Etc.: A Review of *General Semantics*, 11(4), 249–260.
3. Torrance, E. P. (1962). *Guiding Creative Talent*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
4. Sampedro, D., & Peña, M. (2022). Bilingualism and creativity: cognitive flexibility in Chinese-English students

КРАМСЬКА Зоя Михайлівна Діяльності майбутнього вчителя початкової школи	252
КРИВДА Вікторія Ігорівна Роль викладача закладу вищої освіти в розвитку креативного мислення здобувача	258
КУЧЕРЕНКО Микола Петрович Креативність у вищій медичній освіті: шлях до формування інноваційного потенціалу та професійного зростання майбутніх медиків	259
КУШНЄРЬОВА Марина Олександрівна Формування креативного мислення здобувачів освіти під час навчання іноземної мови	263
ЛЕОНОВА Вероніка Іванівна Технологія реалізації ігрової роботи з «дітьми вулиці»	265
ЛИСТОПАД Олексій Анатолійович, ЛИСТОПАД Наталя Леонідівна Педагогічний коучинг як засіб інтенсифікації розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти	270
ЛИГОЦЬКИЙ Дмитро Ігорович Розвиток креативності як ресурс інноваційного потенціалу в спорті	275
LISONOR Alla Formation Of An Innovative Thinking Style In Future Designers Through Project-Based Learning	279
ЛИТОВЧЕНКО Ольга Василівна Креативність як ключ до успішної логопедичної корекції	281
ЛЮБИМОВА Світлана Анатоліївна Креативність у перекладі поезії	286
МАКСИМ Оксана Анатоліївна Психолого-педагогічні аспекти розвитку креативності здобувачів вищої освіти у процесі викладання іноземної мови	288
МАРДАРОВА Ірина Костянтинівна, ГУДАНИЧ Наталія Миколаївна Розвиток креативних здібностей здобувачів вищої освіти в коворкінг середовищі	291
МАРУЩАК Ярослав Сергійович Інноваційний ретроспективний підхід у викладанні історії України: від сучасності до Київської Русі	296
МАСЛЕННИКОВ Дмитро Ігорович Формування креативності студентів у процесі вивчення вищої математики	298
МАТВІЄНКІВ Ольга Степанівна Розвиток креативності студентів у процесі вивчення іноземної мови (англійської) в закладах вищої освіти	301
MEISH Yuliia The Impact Of Teaching Mathematical Disciplines To Technical Specialty Students On The Development Of Creativity Of Skilled Professionals	304
МОВЧАН Валентина Іванівна Інтерпретація творів мистецтва як засіб розвитку креативного мислення майбутніх учителів початкових класів	308
МОРГУН Олександра Олександрівна Розвиток креативності у підготовці перекладачів англійської та китайської мов: психолого-педагогічні аспекти інноваційного підходу	310